

ПРИНЦИПИ ТА ПРИЙОМИ АРХІТЕКТУРНО-ПАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ БУДИНКІВ КУЛЬТУРИ ТА ДОЗВІЛЛЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

На основі проведених наукових досліджень сформовано принципи архітектурно-планувальної організації будинків культури та дозвілля. Дотримання сформованих принципів організації території закладів культури та дозвілля надасть можливість досягнути максимального комфорту для відвідувачів різних соціальних груп.

Ключові слова: будинків культури та дозвілля, принципи, містобудівні норми, прийоми, удосконалення функціонально-планувального простору.

Abstract

On the basis of the scientific researches the principles of architectural and planning organization of houses of culture and leisure were formed. Adherence to the established principles of organization of the territory of cultural institutions and leisure will allow to achieve maximum comfort for visitors of different social groups.

Keywords: buildings of culture and leisure, principles, town planning norms, receptions, improvement of functional and planning space.

Вступ

Нові соціально-економічні умови розвитку міст в Україні характеризуються урбанізацією, стрімким розростанням міських територій, збільшенням автотранспортних засобів. При цьому в організації території відсутня збалансованість та комплекtnість забудови, система культурно-побутового обслуговування є недосконалою. Особливо гостро стоїть проблема формування закладів дозвілля молоді, яка є найбільш активною соціальною групою суспільства. У зв'язку з цим підвищуються вимоги до різноманітності та якості споруд, призначених задовольняти запити різних соціальних груп населення в сфері дозвілля [1-5].

На сьогодні практика проектування закладів культури та дозвілля характеризується одноманітністю об'ємно-планувальних рішень, недостатнім врахуванням соціальних та індивідуальних чинників молоді, а також обмеженою функціональністю окремих установ [6-9].

Незважаючи на те, що заклади культури та дозвілля проектуються із розрахунку на кількість населення, через його концентрацію в центральній частині міста не всі охочі мають комфортні умови доступності [10-12]. Також дозвіллеві заклади в більшій кількості випадків розосередженні по території міста, що обумовлює доцільність впровадження актуальних об'ємно-планувальних рішень з елементами трансформативності та будівництва багатофункціональних комплексів в ущільненій структурі населеного пункту.

Метою роботи є формування основних принципів архітектурно-планувальної організації будинків культури та дозвілля..

Результати дослідження

Різнманітність функцій Будинків культури та дозвілля є основною причиною їх складної архітектурно-планувальної структури. Усе частіше сучасна практика будівництва культурних центрів не відповідає наявній нормативній базі. Відсутня будь-яка нормативна документація для проектування багатофункціональних центрів дозвілля, на рівні закордонних. Наявна нормативна база є або застарі-

лою, або містить суперечності. Тож актуальним є пошук пропозицій для удосконалення функціонально-планувального простору закладів культури та дозвілля, які б задовольняли вимоги сучасного суспільства.

При аналізі організації містобудівних факторів в науковій роботі розроблено алгоритм для визначення розташування ділянки під будівництво, враховуючи діючі містобудівні норми:

- 1) визначення меж адміністративно-територіального поділу міста (райони, мікрорайони, квартали);
- 2) виявлення розвитку інфраструктури міста (мають бути враховані такі складові: транспорт, зв'язок, освіта, соціальне та культурне забезпечення);
- 3) виявлення промислових і комунально-складських зон та їх санітарно-захисних зон;
- 4) аналіз розвитку дорожньо-транспортної і маршрутно-транспортної системи міста;
- 5) визначення щільності житлової забудови, розрахунок потенційної відвідуваності будівлі;
- 6) виявлення потенційних ділянок для розміщення об'єкта та їх аналіз;
- 7) розробка перед проектних рішень на основі аналізу розміщення: інженерно-геологічні та інженерно-геодезичні вишукування, визначення техніко-економічних показників тощо; виявлення та аналіз підходящих варіантів;
- 8) фінальна стадія: розробка проектних пропозицій (узгодження завдання, аналіз доцільності будівництва об'єкту, варіантне вирішення проекту, проектування).

Організація благоустрою території:

При проектуванні закладів культури та дозвілля особливої уваги вимагає організація благоустрою території [13-15]. Встановлено основні принципи та прийоми організації:

1) пішохідного маршруту:

- зручна та приваблива для перехожих архітектурно-планувальна організація парку;
- проектування маршруту з урахуванням зручності та привабливості;
- пішохідна та зорова доступність до усіх об'єктів інфраструктури;

2) зелених насаджень:

- врахування архітектурно-художніх властивостей зелених насаджень;
- вибір рослин залежно від природно-кліматичних умов та екологічної ситуації регіону;
- попереднє вивчення стану існуючих насаджень;

3) інноваційних технологій та матеріалів:

- використання альтернативних джерел енергії;
- використання новітніх технологій та матеріалів;
- застосування сучасних інженерних систем тепlopостачання, водopостачання та водовідведення, вентиляції та кондиціонування, електропостачання, зовнішнього освітлення та сигналізації і зв'язку;

4) ландшафтного освітлення:

- забезпечення зорового сприйняття та оптимальної орієнтації у вечірню пору доби;
- використання сучасних технологій для економії енергопостачання,
- привабливе оформлення об'єктів вуличного освітлення,
- зручне розташування об'єктів освітлення, враховуючи функціональність зонування ділянки.

Організація благоустрою для людей з обмеженими можливостями:

1) використання спеціальних інженерних конструкцій: пандус, ліфт, підйомник, тактильна плитка для безпечного руху людей з обмеженнями по зору;

2) забезпечення малими архітектурними формами, на прикладі закордонного досвіду: лавками, дитячі гойдалки, спортивні тренажери;

3) насадження спеціальних рослин із гострим запахом на перетинах шляхів: бузок, фіалка, скімія та ін.

В результаті дотримання запропонованих принципів організації території закладів культури та дозвілля буде досягнуто максимального комфорту для відвідувачів різних соціальних груп.

Для організації багатогранної мережі закладів дозвілля в табл. 2.3 пропонуються принципи їх формування, враховуючи містобудівні та функціональні вимоги:

Фактори архітектурно-планувальної організації:

Архітектурно-планувальний фактор:

- визначення основ і додаткових функцій для розширення можливостей будівлі;
- застосування архітектурно-просторових трансформацій;
- оптимізація архітектурно-планувальних рішень;
- об'єднання культурно-освітніх та спортивних напрямків методом архітектурно-просторової трансформації.

Екологічний фактор:

- використання методів «зеленої архітектури», тобто природного ландшафту;
- збереження природного потенціалу території; застосування екологічно чистих матеріалів, які не завдають шкоди навколишньому середовищу.

Містобудівний фактор:

- оптимальне розміщення в структурі міста;
- благоустрій території;
- розробка генерального плану.

Економічний фактор:

- розробка проекту з урахуванням подальшого отримання прибутку;
- мінімізація затрат при експлуатації;
- врахування усіх факторів задля максимальної відвідуваності.

Висновки

Встановлено, що сформовані принципи архітектурно-планувальної організації будинків культури та дозвілля нададуть можливість досягнути максимального комфорту для відвідувачів різних соціальних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Белинь Т. І. Особливості проектування центрів культури та дозвілля [Електронний ресурс] / В. П. Ковальський, Т. І. Белинь // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. - Електрон. текст. дані. - 2018. - Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp-2018/paper/view/5006>.
2. Ковальський В. П. Сучасні стилі архітектури / В. П. Ковальський, М.О. Постолатій, Д.О. Войтюк // Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт) : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (квітень-травень 2019 року). – Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.Б. Бекетова, 2019 рік. – С. 136-138.
3. Варчук Р. В. Модернізація роботи культурно-побутових закладів у ході джентрифікації міста [Електронний ресурс] / Р. В. Варчук, В. П. Ковальський // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих науковців «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи» (МН-2019), м. Вінниця, 11-30 травня 2019 р. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2019/paper/view/6495>.
4. Новікова О. В. Основи формування водно-розоважальних комплексів [Електронний ресурс] / О. В. Новікова, В. П. Ковальський // Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2018), 02 січня-06 червня 2018 р. : збірник матеріалів. – Вінниця : ВНТУ, 2018. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2018/paper/view/3697>.
5. Ковальський В. П. Особливості формування бізнес-центрів [Текст] / В. П. Ковальський, О. П. Терещенко, О. О. Шамраєва // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. – 2018. – № 2. – С. 122-128.
6. Белинь Т. І. Аналіз вітчизняного та світового досвіду проектування закладів культури та дозвілля [Електронний ресурс] / Т. І. Белинь, В. П. Ковальський // Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції «Енергоефективність в галузях економіки України-2019», м. Вінниця, 12-14 листопада 2019 р. – 2019. – Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/egeu/egeu2019/paper/view/8277>
7. Ковальський В. П. Сучасні тенденції у зведенні монолітних і цегляних житлових будинків [Текст] / В. П. Ковальський, А. В. Бондар, Г. І. Лисій // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. - 2015. - № 1. - С.106-110.

8. Ковальський В. П. Особливості проектування громадських будівель [Електронний ресурс] / В. П. Ковальський, А.І. Куртак // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fbtegp/all-fbtegp-2017/paper/view/2406>.
9. Позашкільна освіта: стратегія, інновації, практика : зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 21-23 травня 2009р. / М-во освіти і науки України, Сумський обласний центр позашкільної освіти [та ін.]. – Суми, 2009. – 328 с.
10. Биковська О.В. Сучасні положення теорії та методики позашкільної освіти / О.В. Биковська // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 2 : збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – 180 с.
11. Ковальський В. П. Ландшафтний дизайн прилеглої території дошкільних навчальних закладів [Текст] / В. П. Ковальський, Г. І. Лисій // XI Международной научно-практической конференции «Тенденции современной науки – 2016», 30.05 – 07.06.2016 . - Science and Education Ltd : Nauka I studia, 2010. - С. 60-64.
12. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень: ДБН 360-92**– [Чинний від 2014-01- 01]. – К. : Мінрегіонбуд України 2009. – 6, 11-17, 51 с.
13. Ковальський В. П. Оцінка чисельності відвідувачів рекреаційного об'єкту на прикладі центрального міського парку міста Вінниці [Текст] / В. П. Ковальський, І. В. Вітюк // Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві. - 2017. – Т. 22, № 1. - С. 57-60.
14. Ковальський В. П. Малі архітектурні форми, їх переваги та недоліки(на прикладі міста Вінниці) [Текст] / В. П. Ковальський, К. Пиндик // Вісник науково-методичних досліджень. - Вінниця : ВГПК, 2015. – № 4. - С. 113–118.
15. Вітюк І. В. Варіанти моделювання ландшафтно-архітектурної та просторової структури рекреаційно-розважальних парків [Текст] / І. В. Вітюк, В. П. Ковальський // Прикладні науково-технічні дослідження : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 5-7 квітня 2017 р. - Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2017. - С. 144. - ISBN 978-966-284-110-7.

Белинь Тетяна Іванівна, студентка групи БМ-18м, Факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: tbelin715@gmail.com.

Абрамович Віта Сергіївна — студентка групи БМ-16б, факультет будівництва, теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Ковальський Віктор Павлович – канд. техн. наук, доцент кафедри міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, email: kovalskiy.vk.vntu.edu@gmail.com .

Belin Tatyana I, student, Faculty for Civil Engineering, Thermal Power Engineering and Gas Supply, Vinnytsya national technical university, Vinnytsya city, email: tbelin715@gmail.com.

Abramovych Vita S. — Student Faculty of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsya National Technical University, Vinnytsya, e-mail: 2b16b.abramovych@gmail.com

Kowalskiy Viktor P — Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Construction, Urban Management and Architecture, Vinnitsa National Technical University. Email:kovalskiy.vk.vntu.edu@gmail.com